

AZ ORSZÁGOS MŰSZAKI KÖNYVTÁR ÉS
DOKUMENTÁCIÓS KÖZPONT
MUNKÁJA 1962-BEN

ORSZÁGOS MŰSZAKI KÖNYVTÁR
ÉS DOKUMENTÁCIÓS KÖZPONT

ÉVKÖNYV – 1962

SZERKESZTETTE

IÁNSZKY LAJOS

BUDAPEST, 1963

Megjelent az Országos Műszaki Könyvtár és Dokumentációs Központ ötödik évkönyve, melynek első része a könyvtár 1962. évi munkájáról ad áttekintést. A könyvtár vezetője bevezetőben beszámol arról, hogy az Országos Műszaki Könyvtár és Dokumentációs Központ (OMKDK) 1962. január 1-i hatállyal az 1003/1962. sz. korm. határozat értelmében a Művelődésügyi Minisztérium főfelügyelete alól az Országos Műszaki Fejlesztési Bizottság (OMFB) irányítása alá került. A főfelügyelet átadásával kapcsolatban a Művelődésügyi Minisztérium és az OMFB között külön megállapodás jött létre, mely elsősorban a szakfelügyelet kérdéseire vonatkozott.

Az OMKDK dokumentációs és könyvtári munkájának fejlesztése érdekében az OMFB Elnöksége fejlesztési póthitel igény-

nyel lépett fel a Pénzügyminisztérium irányában, melynek eredményeképpen 1962. április 1-i hatállyal 8 fő létszámemelést és több százezer forint póthitelt kapott az OMKDK. A póthiteli beszerzési vonatkozásban a könyvtári tevékenységet is érintette. Az évközben megadott fejlesztés lehetővé tette a többi között:

- a/ a szakirodalmi tájékoztatás bázisanyagának némi bővítését;
- b/ a feltárt adatok számának mintegy 20 százalékkal való növelését;
- c/ egyes tájékoztató kiadvány-sorozatok gyakoribb megjelenését.

"Az OMFB létrejötte nyomán megkezdődtek a műszaki tájékoztatás és propaganda országos rendszerének felépítésére vonatkozó előmunkálatok. A külön-

böző fejlettségi szinteknek megfelelően ez a munka elsősorban a szakirodalmi tájékoztatás (dokumentáció) területén indult meg. Az OMFB Elnöke az év első negyedében Dokumentációs Állandó Bizottságot (DÁB) hozott létre, amelynek feladatává tette a szakirodalmi tájékoztatás problémakörében különböző témákra vonatkozó tanulmányok kidolgozását. E problémakörök közé tartozott a Művelődésügyi Minisztérium által még az 1961-es év folyamán megindított elemző vizsgálat, amely a dokumentációs szolgáltatások iránti igények reprezentatív felmérését célozta. Ez a munka 1962-ben az ipari tárcák és az OMFB erőteljes közreműködésével folyt.*

A műszaki szakirodalmi tájékoztatás országos rendszerének kiépítése érdekében szükségesnek látszott más szocialista országok ezirányú tapasztalatainak, szervezetének tanulmányozása. Ezért 1962 őszén és telén az OMFB szakértői delegációkat küldött ki a Lengyel Népköztársaság, majd a Szovjetunió műszaki tájékoztatásügyének tanulmányozására. Egyéni tanulmányutak során vizsgálták az NDK, a Csehszlovák Szocialista Köztársaság és egyes nyugat-európai tőkés államok tájékoztatási rendszerét, illetve dokumentációs szervezeteit. E tanulmányutak és az azok során szerzett tapasztalatok jelentősen elősegítették azt, hogy a DÁB szakértői munkacsoportja 1963-ra elkészíthesse a műszaki szakirodalmi tájékoztatás országos rendszerére vonatkozó tanulmányát.

Ugyancsak a DÁB keretében kezdődött meg a szakmai fordítások problémakörének vizsgálata is. A DÁB munkájának értékelésére az 1962. évi beszámoló során még nem térhettünk ki, mert a megindított munkák tanulmányá alakítása és vitája, valamint a szükséges intézkedések meghozatala már az 1963. évre huzódott át. Ugy véljük, hogy az alapok lerakása a beszámoló évében megtörtént.

A könyvtári munka területén a könyvbeszerzési tervet 90 százalékkal növeltük. Növekedett olvasóforgalmunk abszolút számokban és megkezdtük a közép- és alsó szintű bibliográfiai tájékoztatást a szűkebb szakterületekre szóló ajánló bibliográfiai sorozat megindításával, továbbá a műszaki ismeretterjesztő irodalom bibliográfiájának 1955-1961. közti évekre vonatkozó kiadásával elsőrendűen a közművelődési könyvtáraknak kívántunk segítséget nyújtani műszaki propaganda munkájukhoz.

A módszertani munka új formáinak kiépítésére az alapokat ugyancsak leraktuk a múlt évben. A szűkebben vett könyvtári munka területéről módszertani tevékenységünk fokozatosan áttért a tudományos és műszaki tájékoztatás e-

---

* A vizsgálat teljes anyaga megtalálható a Könyvtártudományi Szakkönyvtárban (Bp. VIII. Múzeum u. 3.)

gyéb problémáinak vizsgálatára. Az év végén megkezdtük a műszaki tudományos kisfilmek dokumentációs és információs központjának megszervezésére irányuló munkálatokat.

Az oktatás területén előkészítettük a Művelődésügyi Minisztérium irányelveinek megfelelően (az ODB vonatkozó szakbizottságának bevonásával) a felsőfoku dokumentációs szaktanfolyam tematikájának kialakítását. (A szaktanfolyam 1963. II. hó 1-én az ELTE Könyvtártudományi Tanszékének felügyelete alatt megindult.)

Technikai üzeink közül a könyvkötészetet és a sokszorosító üzemet fejlesztettük, valamint megkezdtük a folyóiratraktárunk alsó szintjének villamos meghajtású tömörített raktárrá való átszerelését. (Ez utóbbi 1963. III. 31-én kb. 700 000 Ft költséggel elkészült.)

Nemzetközi kapcsolataink terén továbbra is elláttuk a FID nemzeti tagjának, az ODB-nak titkársági feladatait, és részt vettünk a FID 1962 szeptemberében Hágában tartott 28. konferenciáján. Említésre méltó, hogy intézményünk szervezésében került megrendezésre május 10 és 12-e között a FID C3 Társadalomtudományi Osztályozási Munkabizottságának ülése, amelyen csehszlovák, holland, jugoszláv, magyar, lengyel, nyugat-német és szovjet szakértők vettek részt. Ugyancsak említésre méltó, hogy a beszámoló évében több szocialista és tőkés szakfolyóirat foglalkozott az OMKDK munkájával és kiadványaival.

Az év utolsó negyedében megkezdődött a KGST tagországok között a műszaki tudományos tájékoztatás területén a rendszeres együttműködés, amelyben intézményünk mint a Magyar Népköztársaság központi műszaki tudományos információs intézete jelentékeny részt vállalt."

A továbbiakban a jelentés az egyes területeken végzett munkát értékeli. (Állománygyarapítás, feldolgozó munka, állományvédelem, folyóiratok, olvasószolgálat, szabadalmi-tár, dokumentációs tevékenység, fordítási tevékenység, módszertani munka, oktatás, a könyvtár külföldi kapcsolatai, gazdasági ügyek.) Végül felsorolja a könyvtár 1962-ben megjelent kiadványait. Ezek közül felhívjuk a figyelmet a könyvtár "Módszertani Kiadványsorozat"-ára, melynek keretében a többi között Balázs Sándor és Szabolcska Ferenc beszámolója jelent meg a szovjet műszaki könyvtárakról az ott folyó bibliográfiai és dokumentációs munkáról, Györe Pál munkája a kutatási jelentésről, cikkgyűjtemény Csehszlovákia műszaki-gazdasági tájékoztatási szervezetéről.

A könyvtár állománya a következőképpen alakult:

Kiadványfajta	Összes állomány		Gyarapodás	
	1962. dec. 31.	1961. dec. 31.	1962	1961
könyv (kötet)	194 871 *	187 852	11 820	11 043
folyóirat (kötet)	36 042	33 245	2 797	6 358
szabadalmi leírás (db)	5 697 100	5 542 059	155 041	126 596
fordításmás.(db)	124 100	104 850	19 250	21 250

1962-ben a könyvtárnak 12 100 beiratkozott olvasója volt; (1961-ben 9904), akik foglalkozás szerint az alábbi százalékos megoszlást mutatják:

	1962 %	1961 %
mérnök, technikus	37,2	39,2
ipari munkás	8,5	8,4
egyéb műszaki	4,6	4,7
tisztviselő	8,3	7,8
kisiparos	0,4	0,3
egyetemi tanszemélyzet	1,5	1,7
egyetemi hallgató	22,7	20,9
ipari tanuló	2,5	2,6
egyéb tanuló	8,9	9,1
egyéb foglalkozásu	5,4	5,3
összesen	100,0	100,0

A könyvtárat 1962-ben (helybenolvasók, kölcsönzők együtt) 139 822 esetben vették igénybe (1961-ben 136 621 esetben), 89 993 könyvtári egységet kölcsönöztek (ebből könyv 60 946, folyóirat 29 047) és 293 309 könyvtári egységet használtak helyben (ebből könyv 181 498, folyóirat és fordítás 111 811).

A jelentés 10 napos felmérés alapján áttekintést közöl a használt állomány-egységek nyelv szerinti százalékos megoszlásáról:

*Az 1961 december 31-i állományhoz viszonyítva 4801 kötet selejtezve.

	Könyv		Folyóirat	
	1962	1961	1962	1961
	%		%	
Magyar	49,9	50,0	23,9	23,4
Orosz	4,0	7,9	2,8	5,0
Cseh (szlovák)	0,4		0,9	1,4
Lengyel	0,2	0,7	0,7	0,5
Román	0,5		0,3	0,04
Német	24,0	26,3	29,4	28,9
Angol	18,4	13,7	35,3	34,2
Francia	1,9		4,2	4,4
Olasz	0,5	1,4	2,5	2,1
Egyéb	0,2			0,06
Összesen	100,0	100,0	100,0	100,0

A könyvtár szabadalmi gyűjteményének használatáról tájékoztat az alábbi táblázat, mely a helybenolvasókról ad áttekintést.

Foglalkozás	Olvasók száma	%
1. mérnök, technikus	6673	88,50
2. ipari munkás	170	2,26
3. egyéb műszaki	91	1,22
4. tisztviselő	155	2,-
5. kisiparos	25	0,33
6. egyetemi tanszemélyzet	43	0,58
7. egyetemi és főiskolai hallg	102	1,36
8. ipari tanuló	4	0,06
9. egyéb tanuló	35	0,46
10. egyéb foglalkozásuak	244	3,23
Összesen	7542	100,-
ebből férfi	6985	92,50
ebből nő	557	7,50

A helyben olvasott szabadalmi leírások száma 1962-ben 5 853 792 darab. (Kölcsönzések száma 14 183 db.)

A könyvtár 1962-ben 62 100 referátumot, 12 318 címfordítást készített, 1 775 050 db figyelőkartont küldött szét és 295 irodalomkutatót végzett.

Érdekes adatokat közöl a jelentés a könyvtár mellett működő Országos Fordításnyilvántartási Központ tevékenységéről. 1962. év folyamán a "letiltásokból" - tehát azokból a bejelentésekből, melyek kapcsán a központ megállapította, hogy a tervezett fordítás valahol már elkészült - 3 839 944 Ft megtakarítás származott.

*
* * *

Az OMKDK a műszaki termelési hálózat központja. Hálózatába az alábbi alközpontok, tárcaközpontok illetve könyvtárak és dokumentációs egységek tartoznak.

Tárcaközpontok	Könyvtárak és tájékoztatási egységek száma			
	üzemekben	tervező és kutató intézetekb.	egyéb intézményeknél	összesen
Élelmiszeripari M.	84	27	5	116
Építésügyi M.	121	19	4	144
Kohó és Gépipari M.	194	21	2	217
Könnnyüipari M.	150	9	4	163
Közlekedés- és Postaügyi M.	53	3	8	64
MÁV	11	2	11	24
Nehézipari M.	95	24	14	133
Posta	4	2	8	14
Összesen	712	107	56	875

A 875 hálózati egységben összesen 565 főfoglalkozású és 756 mellékfoglalkozású dolgozó működik. A főfoglalkozásúak közül 278 könyvtáros, 92 dokumentációs tisztviselő, 100 fordító és 94 segédszemélyzet.

Legtöbb dolgozója a KGM (169 fő-, 134 mellékfoglalkozású) és a NIM hálózatának (148 fő-, 134 mellékfoglalkozású) van. Legkevesebb dolgozót a MÁV (9 fő-, 20 mellékfoglalkozású) és a Posta (14 fő-, 9 mellékfoglalkozású) hálózata foglalkoztat.

	üzemekbe.	fejlesztési intézetek- ben	egyéb in- tézmények- ben	összesen	
				1962	1959
könyv	1 071 545	424 314	283 106	1 778 965	1 368 799
folyóirat	137 762	101 700	30 801	270 263	207 634
szabadalmi leírás	59 279	45 852	50	105 181	
szabvány	105 217	139 033	2 271	246 521	305 002
fordítás, f. másolat	129 817	85 048	53 134	267 999	180 862
prospektus	48 936	37 694	34 480	121 110	65 308
egyéb dok.	81 208	124 895	5 245	211 348	75 508
	1 633 764	958 536	409 087	3 001 387	2 203 113

*
* * *

Az évkönyv második részében az alábbi tanulmányok vannak:

SEBŐ Zoltánné: A periodika fogalmi meghatározásának és a könyvtári gyűjtemények elhatárolásának problematikája. = OMKDK Évkönyv. 1962. 1963. 119-161. p.

BRENNER Károly: Tömörített raktározás az Országos Műszaki Könyvtár és Dokumentációs Központ folyóirattárában. = OMKDK Évkönyv. 1962. 1963. 162-171. p. Illusztr.

HOVÁNYI Gábor: Adatok a műszaki szakirodalmi tájékoztatás szervezeti formájának kérdéséhez. /Elemzés differenciált közlekedési témák szakirodalmának szóródásáról/ = OMKDK Évkönyv. 1962. 1963. 172-213. p. Táblázatokkal és grafikonokkal.

FEHÉR István: Adalék a tematikai szóródás vizsgálatához. = OMKDK Évkönyv. 1962. 1963. 214-231. p. Táblázatokkal és grafikonokkal.

POLZOVICS Iván: Adatok és felismerések a szakirodalmi dokumentáció történetének kezdeteihez. = OMKDK Évkönyv. 1962. 1963. 232-298. p. Illusztr.

Sebő Zoltánné dolgozatának különösen figyelmet érdemlő része az V. fejezet (143-154. p.), melyben a hazai könyvtárak gyakorlatát ismerteti és bírálja, a periodikus kiadványok feldolgozása terén. Rendkívül érdekes Hoványi Gábor és Fejér István vizsgálati eredményeinek leírása, melyek a szakirodalom szóródásával kapcsolatban adnak újabb adalékokat. Következtetések is figyelemre

